2

APOLOGIA

PRO HIPPOCRATIS ET GALENI MEDICINA ADVERSVS QVERCETANI librum de Priscorum Philosophorum veræ Medicinæ materia, præparationis modo atque in curandis morbis præstantia.

Accessit Censura Scholæ Parisiensis.

PARISIIS,

Ex Officina Plantiniana

Apud HADRIANVM PERIER, via Iacobæa.

M. D. CIII.

ÆQVISSIMO SENATVI MEDICORVM PARISIENſium collegium ſanitatem.

TANDIV *ſtetit Reſpublica Romana (Senatores æquiſſimi) quandiu moribus antiquis vixit, & ſeniores in conſilium adhibuit: Nouitatis ſtudium illam & florentiſſimas alias ciuitates perdidit. Quàm ſapienter ſcripſerit Euripides, omnes magnas mutationes eſſe funeſtas noſtro malo experti ſumus, à quo vix dum liberè reſpiramus: propterea geſtabat collo laqueum quicunque Romæ nouas leges proponebat: Vtinam hoc modo prodirent in publicum qui Hippocratis leges de benemedendo gentium omnium vno conſenſu tot ſæculis approbatas, abrogare cupiunt vt impij Pſeudomedici Alchymiã in eius locum ſufficiãt: Vtinam ex decretis*

Aegyptiorum: morte punirentur quicumque aliis quàm consuetis & ordinariis remediis ægros curant. Vestrum est prohibere ne serpat latius hoc virus, agitur enim de vestra & ciuium omnium vita quam nos quotidie seruamus remediis quorum maiores nostri tulerunt pericula: Isti periclitatores suorum in vobis volunt facere periculum (Dij talem terris auertite pestem) Sua remedia hoc tantum nomine commendant quod sint gratiora, quia materiæ fœcibus repurgata. Nos præferimus materiata, quia formarum physicarum vires à quibus manãt omnes actiones, sine materia certo modo temperata sunt otiosæ & inefficaces. Huius controuersiæ præcipua capita vobis ob oculos ponimus, ne videantur damnari indicta causa: suppliceśque à vobis petimus, vt reuiuiscat singulare senatuscõsultum quo cauetur nequis Lutetiæ de medicina quidquam in lucem edat quod non sit à Medicorum collegio approbatum.

APOLOGIA

PRO HIPPOCRATIS ET GALENI MEDICINA aduersus Quercetani librum de priscorum philosophorum veræ Medicinæ materia, præparationis modo atque in curandis morbis præstantia.

QVEMADMODVM qui publicum fontem veneno infecit grauiùs punitur quàm si priuatum hominem eodem sustulisset, quia malum quò communius eò deterius; ita seueriùs leges in eos animaduertunt qui scripto publico falsas opiniones spargunt in vulgus, quàm si im-

priuatis colloquijs temerè eas ef-
futirent: propterea Principum
edictis & senatusconsultis cau-
tum est, ne quis Theologiæ aut
Medicinæ libros in lucem emit-
tat qui priùs non fuerint reco-
gniti & probati à Censoribus
quos altervtra facultas nomina-
rit: Horum est prouidere ne le-
ctorum animos hoc venenum
contaminet, quod tantò peiùs
censendum est, quanto animi vi-
tia vitijs corporis sunt deterio-
ra: Ausus est tamen non ita pri-
dem Quercetanus suas ineptias
spargere in vulgus Medicis in-
consultis, quinetiam senioribus
eas probari publicè profiteri,
Quid potest ab eo sperari qui à
tam insigni mendacio tantæ
molis opus exorditur? De sexa-
ginta Medicis Parisiensibus non
est repertus vnus qui istius Ma-

tæothecnias principia non eiurarit, eiúſque librũ vt barbarũ & inſulſum non dãnarit. Omnes vno conſenſu palàm profeſſi ſunt eius ſcripta non tantùm eſſe falſa ſed etiam ridicula, non modò quòd infinitis ſcateãt ſolœciſmis quales ſi trium menſium grammaticulus committeret caſtigaretur ferula, ſed etiam quod in re tot ferè ſunt peccata quot verba: Illis caſtigandis vna litura ſufficiat! Pudet me in his refellendis operam nauare & bonas horas tam malè locare: quia tamen mei collegæ hanc prouinciam mihi demandarunt, ne ſerpat virus & incautos perdat, ſingulos errores minutis punctis non colligam (excreſceret enim opus in immenſum) ſed ſumma ſequar faſtigia, contentus ero præcipua capita exami-

nare, vt his veluti signis admonitus lector, in reliquis sit cautior: ex his vnguibus dignoscat leonem! Sunt partes Magistratus in prestigiatores animaduertere qui specie recti ciuibus illudunt.

TRIBVS sectis Medicorum Empiricæ Rationali & DOGmaticæ tu adiungis Quartam quã vocas Hermeticam quia authorem habeat Mercurium Trismegistum: At Platonici melioris notæ si nescis Quercetane, Trismegistum illum cuius quæ extant scripta nihil nisi altum & sublime spirant, Mosem fuisse profitentur: scilicet intentus Moses regendo populo duræ ceruicis, sese demittebat ad fornacariam, fiebat ex di[illegible]sufflo:

Credendum potius Paracelſo, Alchymiæ authori clariſſimo, quam tibi qui non meruiſti illius eſſe ſufflo: At ille fallacis iſtius artis primum authorem perhibet Cacodæmonem: lib. de origine morb. Inuiſibilium proinde illius opinione Alchymia à primo inuentore Diabolica potius quam Hermetica nuncupanda eſt: Ad imitationem Legiſlatorum qui vt authoritatem ſuis legibus concilient, ſolent earum inuentionem alicui Numini vendicare: Ille mendacem artem authori mendaciorum acceptam tulit. Verumtamen eſto Hermetica, an ob id Quarta ſecta introducenda fuit quæ differat ab Empirica? Remedia, inquit Galenus, quædam cum ratione: Alia experientia duce ſunt reperta:

Hæc in methodum redigi non possunt nec arte concludi, quia Apodictica disciplina singula docet per causam: At Spagyrica remedia non sunt cum ratione, sed experientia reperta: Occultæ enim sunt proprietates, Diuinæ essentiæ, Hippocratis τὸ θεῖον, occultum quid & inexplicabile Ergo sunt Empirica, ideóque inartificialia: Itaque duo simul peccata committis; primum, quod spagyrica remedia distinguas ab Empiricis & quartam sectam introducas: Secundum, quod Chymiam veram artem & scientiam perfectam Medendi nuncupes, cum neque ars sit neque sciẽtia. Hoc vt pateat euidentius quia est primũ artis principiũ, in principiis autẽ cuiusque artis examinãdis diligẽter laborandũ iubent Pla-

to & Aristoteles, quia ex vno principio falsò aut malè intellecto dependent innumerabiles conclusiones falsæ. Sinat me lector in hoc campo paulò liberius exspatiari.

Tres sunt opifices qui Medico non aliter ministrant quam operarij Architecto, Pharmacopœus, Chirurgus, & Clinicus: Ideo enim Aristoteles Medicinam Architectonicem appellauit quod Medicus præsit & imperet istis tribus artificibus singulísque agendi formulam præscribat: Pharmacopœo, hoc remedium & hac forma ægris exhibendum, Chirurgo, hanc venam secandam, hîc admouédum cauterium: Clinico, hunc victum & hoc tempore prębendum: Atqui Pharmaceutices

duo sunt præcipua officia, vnum in delectu, Alterum in præparatione remediorum: pharmacopoei præparant remedia multis modis; Coctione, Infusione, Expressione, Distillatione: hoc posteriore modo solent aquas & olea, quæ dicitis balsamica, extrahere: vobis cautiores nolunt ignem & operam perdere in extrahenda quinta essentia, quia in mundo sublunari nulla est substantia ab elemētaribus quatuor distincta, quæ si esset, citra controuersiam materiæ inseparabiliter cohæreret, quādoquidem omnes formæ physicæ à suo subiecto sunt inseparabiles: Magna dissensione certant physici si ratione & mentis opera possint separari, tantùm abest vt reuera sint separabiles: Vt vt sit, ex his manifestum est Alchy-

miam esse minimam partem Pharmaceutices, Distillatores esse ministros Pharmacopoeorum, vt sunt Pharmacopoei Medicorum. Quæ perhibetur à vobis artium Regina, est Pharmaceutices Ancillula: potestis istã partem Pharmaceutices quæ est de præparatione remediorum distillationum multis formulis amplificare & illustrare; Nouam artem constituere non potestis, nisi eodem iure ceteros preparandi modos nouas artes facere confiteri velitis. Cur enim nomen artis destillationi concedetur, coctioni, infusioni, aut expressioni denegabitur? Interest Reipublicæ Medicum à Pharmacopoeo ita distingui vt vnus præscribat, alter operetur, quia nisi essent distincti artifices posset vterque quando lubet ægrũ

impune occidere, possent singuli fel pro melle, venenum pro remedio propinare.

Huic malo vt occurreret Magistratus, voluit penes Medicum esse scientiam & imperium, penes Pharmacopœum operationem & obsequium: si liceat Spagyricis quę ipsimet domi parãt remedia ęgris exhibere, quis modus pretio statuetur! Ipsi stercus caprillum inaurabunt & pro pilulis verè aureis quo libuerit prętio venditabunt: Pharmacopœorum deinceps inanis erit opera, inanes officinæ: Introducta ista confusione, ordo Reipublicę iam à multis sęculis probatus subuertetur, afferétque tandem ista insignis mutatio toti Reipubl. manifestum detrimentũ, nisi magistratus pro sua prudentia prouiderit: Nostrum est

imminentis periculi illum admonere ne cum acciderit accusemur negligentię, vecordię, aut dissimulationis.

Poteſtne Reſpublica carere hac medicamentorum pręparatione ſine vlla iactura ſanitatis? Quidni? Caruit olim Hippocratis & Galeni temporibus: nec minùs bene, auſim dicere melius tum fiebat Medicina. Medendi enim perfectio non conſiſtit in varia pręparatione remediorum, vt vobis falsò perſuaſum eſt, ſed in dignotione morbi, qui poteſt dignoſcere morbum, inquit Hipp. lib. de arte: poteſt mederi. Nihil difficilius, nihil in arte medendi pręſtantiùs, quàm partem affectam, cauſam & ſpeciem morbi cognoſcere: in hoc vertitur ſumma laus artis, Morbo enim cognito, ars tot ſuppeditat reme-

dia, tot ſuggerit præparationis modos, vt liceat mediocriter doctis vndique quæ velint ſeligere, ſufflones bonarum artium ignari exiſtimant ſummum decus Medicinæ conſiſtere in remediis per deſtillationem præparatis: At inquam iſto præparationis modo vt caruit olim, ita carere poteſt Medicina: Demus tamen eſſe vtilem neque negligendum, Attamen operatio Pharmacopoeis relinquenda erit, indigna medici maieſtate, cuius eſt præſcribere non operari.

Quid ſi inutilem eſſe plúſque detrimenti quàm commodi adferre Reipublicæ profitear? Remedium enim quod minore pretio comparari poteſt ſemper eſt præferendum, ſi modò vtriuſque par ſit vtilitas, Atqui vulgaria noſtra remedia

longe minoris væneunt quàm Chymica : Non ita prídem conqueſtus eſt apud me nobilis quidã, quod Medicus Spagyricus exegiſſet centum libras pro extracto Rhabarbari : Diſperream, inquiebat, ſi magis fuerit commota aluus quàm fimi caprilli quinque globulis.

Adhæc, remedium quò tutius eò melius At remedia vulgaria quorum maiores noſtri tulerunt pericula, ſunt ſecuriora: Chymica, præſertim purgantia, vt Antimonium & pręcipitatum, ſunt plena periculi: vulgaria ſi non proſint ſaltem non nocent: At Chymica relinquunt malam diatheſim, in partibus nobilibus : Perpauci vſi ſunt frequenter Antimonio aut pręcipitato qui immatura morte non ſint ſublati : vix attin-

gũt annum quinquagesimum. Noui Spagyricos qui ægris ista solent imperare, ipsi tamen cùm ægrotant vtuntur nostris: preferunt cassiam Antimonio, sennam præcipitato; quia omne violentum naturæ est inimicum. Vt natura consistit in mediocritate, ita omni excessu corrumpitur: Medici qui ex Græcorum & Arabum doctrina faciunt Medicinam sunt amici naturæ, malunt benignis vti remediis quàm deleterijs. Malunt bis aut ter benigno, quàm semel violento medicamento purgare: Habent ad manum violenta, vt Elleborum, Scammonium, Colochintidem, Cyaneum lapidem: quibus tamen etiam correctis, vt confectionibus diagrediatis tam multorum seculorum ex-

perientia confirmatis, nunquã nisi magna cautione vtuntur, obseruatis diligenter infinitis diorismis, viribus ægri, ætate, sexu, temperamento: si aliquot granis dosis Antimonij aut Præcipitati superetur, mortis imminet discrimen: Vulgarium remediorum quantitatem qui excesserit, non incurrit mortis periculum, Atqui Medicina est ars vulgatissima quæ docti & indocti vtuntur: Itaque ex Chymicorũ remediorum vsu certius imminet exitiũ: Non dubito quin ista remedia à Diabolo sint inuenta in ruinã generis humani: serpens iste maligna excogitauit pro benignis, quæ suo clienti Paracelso communicauit in vulgus dispergenda, pauca bona vt aquas & olea immiscuit, vt deleteria

illa essent gratiora.

Succurit aliud Censura dignum, quod quintam essentiam nomines lapidem Philosophorum & Chymiam: Artem conficiendi aurum, quasi sit ars vna quæ quintam essentiam extrahit & quæ conficit aurum: Ad quem scopulum video fere Chymicos omnes impingere: Atqui vnius artis vnicus finis, non possunt eiusdem artis duo esse fines vsque adeò differentes, metalla transmutare in aurum, & quintam substantiam igne elicere: Nam quintam essentiam quærunt Spagyrici ad sanitatem sanis conseruandam & vitam producendam necnō ægris restituendam: At Chrysopœi, lapidem Philosophicum perquirunt vt ditescant, quid enim aliud inuitauit Iaso-

nem ad vellus aureum quàm Chryſopœia? Poëtæ velleris aurei figmento hanc artem, ſi diis placet, deſignarunt. Ægyptij infinitos libros de arte tranſmutandi mettalla in aurum reſeruabant quorum beneficio tam potentes erant opibus & armis vt Romanorum impetus ſuſtinerent: At inquam Moſes ille ter Maximus erat Ægyptius, quare ergo relicta Ægypto quærebat terram promiſſionis cum eſſet inſignis Spagyricus? An non terra illa promiſſionis feracior erat lapidum Philoſophicorum? an illic doctius exercebatur Chryſopœia? His & ſimilibus nugis ita credulos infatuaſtis vt relictis ſolidioribus diſciplinis ad deliram hanc & præſtigiatricẽ artem conuolent, vmbras præ-

ferant rebus : factitium aurum naturali : Quousque tandem permittet Magistratus inani spe & vanis pollicitationibus illudi plebi? Quousque licebit in foueam calamitatis sese præcipitem dare? Sanè vt sæuiunt leges in eos qui sibi violentas manus inferunt, ita puniendi sunt adolescentes qui lapidis Philosophici inani spe, quò cætera metalla in aurum transforment paternam hæreditatem decoquunt, sed maiori seueritate coercenda est eorum licentia qui editis libris sese istius calamitatis fautores profitentur: Malè sit arti quæ sui studiosos tam miserè perdit: peius imprecandum artis Magistris qui proprio cauti periculo, nihilominus suæ paupertatis quærunt socios. Vnicum

eſt hoc miſerorum ſolatium multos habere pares.

Fœlix quem faciunt aliena pericula cautum.

Verùm pergamus: Democritus, inquis, in lapidis Philoſophici inueſtigatione plurimum ſudauit: Fuit nobis author tanti boni; Potuitne ſentire vobiſcum qui rerum naturalium conſtituit principia à veſtris tam differentia? concretione enim inſectilium corpuſculorum fieri omnia exiſtimauit, omnes affectuum & motuum Phyſicorum cauſas ad hæc principia reuocauit, At Ariſtoteles Atomorum figmentum tam ſapienter confutauit, corpora naturalia non fieri concretione ſed mixtione tam doctè demonſtrauit, vt mirer vos

Physicum tam ineptum vestræ Medicinæ authorem profiteri: Si in atomos resoluantur & ex eisdem oriantur omnia, falsum est omnia in salem, sulphur & Mercurium occidere: si vnum verum alterum falsum: Atqui Democritus qui vobis est author singularis, ex Atomis componit omnia & in atomos eadē resoluit: ergo malè Paracelsus ex tribus commemoratis principijs omnia consurgere existimauit.

Ad transmutationem metallorum & lapidis Philosophici perquisitionem opus est visu perspicaci, neque enim cæcus iudicat de coloribus, Atqui Democritus dicitur sese excæcasse vt philosopharetur liberius: Ergo Democriti Philosophia non erat Alchymia: sanè hic

hoc solo quod sibi eruerit oculos ad liberiùs philophandum videtur mihi desipuisse, nec fallebantur Abderitę cùm illum solitudines quærentem iudicarent melancholicum. Hippocrates tamen ab illis ad curationem vocatus, inuenit illum occupatum in dissectione animaliùm, vt eorum naturas scrutaretur: quæ est vera Alchymia: Veruntamen fuerit Democritus Spagyricus, debetne cœcus aliis monstrare viam? quid est quod exemplis non possit confirmari? posticæ Veneri repugnat natura, nullaque voluptas turpior, possum tamen Imperatorum & Philosophorum innumeris exemplis illam suadere: Non est considerandum, inquit Plato quis faciat sed quid fieri debeat: Vide

quam longè à tuo ſcopo & inſtituto aberraris : Propoſitum tibi erat commendare eam Alchymiæ partem quæ verſatur in extrahenda quinta eſſentia ad hominum ſanitatem, tu profers exempla inſignium virorum qui in lapidis philoſophici inuentione bonam vitę partem traſegerunt. Quamplures Medici bonæ notæ Meſuens, Actuarius, Rhaſis, olea & aquas per diſtillationē extraxerūt, lapidis philoſophici nunquā meminerunt. Ità ſolent plagiarij qui ex aliorum plumis ſua ſcripta exornant, quæ vndique conuerruntſine delectu collocare. Hæc ferè ad verbum ex cap. 2. lib. 3. Ioh. Mirandulæ de auro tranſcripſiſti ſi quid immutaſti, peius reddidiſti.

An ars poßit aurum efficere.

NAtura est internum, Ars externum principium: Natura res suas perficit & exornat essentiali formâ, quæ est principium efficax & omnium motionum causa: Ars non potest dare rebus suis aliam quam aduentitiam formam seu figuram & cõpositionem: Formarum naturalium duæ sunt primæ differentiæ, Natura, & Anima: Ad animandum opus, duo præcedant necesse est, materiæ certa temperies & legitima singularum partium conformatio: Hominis artificialis nemo possit singula membra, vt ita dicam, organisare, multò minùs contemperare, hoc est singulis suam temperiem dare quæ conueniat

obeundæ functioni: Hominem bene temperatum prius oportuit, quàm Prometheus quem clepserat ignem infunderet: Non est artifex qui tale quid piã audeat polliceri: Ponamus itaque pro rato quod animare solius naturæ & Dei sit opus: Reliquum est vt consideremus si alterum genus formarum nempe naturam artifex suis operibus dare possit. Res inanimatas, vt lapides, & metalla sola regit natura; ea autem est forma corporum similarium, si mauis, Insitum principium facultatum & functionum: Hoc agendi principium vt acquiratur, non est necesse prius materiam esse conformatam; neque enim tantum operæ, & industriæ requiritur ad opus vilius & abiectius, satis est si sit naturæ congruen-

ter temperata: Temperies enim vel eſt forma ipſa, vel principium ex quo forma procedit, ſine qua ſuas actiones edere non poſſit: Magnes trahit ferrũ vi formæ ſeu proprietate ſubſtantiæ, ſi eius temperiem violaris litu allij vel ocymi, ſua actione illum ſpoliaris: Atqui non poteſt ars dare metallis aut gẽmis, actionibus obeundis congruentem temperaturam, proinde neque formam; niſi fortè accidentariam: Vnumquodque per formam eſt id quod eſt, Atqui vt res artificiales differunt figurâ, colore, duritie, & aliis accidẽtibus: Ita naturales, ſubſtantiali formâ, quæ ſola eſt efficax, ſola materiam communem metallorum in certam ſpeciem adducit. At inquam non poteſt ars talem dare formam, ſed arti-

ficialem duntaxat : pingat aut ſculpat artifex plantam, muſcam, magnetem, nunquam dabit illis agendi principium : Planta picta aut ſculpta non nutrietur, non accreſcet non edet cæteras actiones à proprietate ſubſtantiæ emanantes : Magnes ſculptus nō attrahet ferrū, quæ eſt proprietas ſpecifica à vero & naturali magnete inſeparabilis : Laboret Chymicus quantum volet in auro ex alijs metallis aut alia quauis materia conficiendo ; erit aurum artificiale non naturale, factitium non natiuum, Apparens non verum, Fucatum denique & ſophiſticum ; Erit quidem ſimile auro naturali eiuſque ſpeciem & imaginem referet figurâ, colore, duritie: non erit tamen verum aurum, quia non habebit auri

temperiem & formam essentialem, nec possidebit eas vires quę ab auro naturali sunt inseparabiles : Verum aurum exempli gratia est singulare cardiacum, Vitalem facultatem roborat, resistit venenis. Chymicum his viribus non potest esse praeditum, quia omnes procedunt à forma naturali, hæc à temperie & certo modo mistionis, qui authore Galeno soli Deo & naturæ cognitus est.

Obiiciunt Sophistæ stultum esse pugnare ratione contra sensum, experientiam in agendis esse certam regulam diiudicandæ veritatis : Atqui inquiunt constat quamplurimos fecisse aurũ. Quomodo constat? quorum authorum fide nisi Fascinatorum? quibus nisi fallacibus experimentis? Aut Magi præsti-

giatores ſpectantiũ oculos faſcinarunt: Aut cautus Chymicus veri auri nonnihil in furnum clanculùm immiſit, vt credulos falleret, & in maiorem ſpem erigeret, atque ita facilius eorum loculos exhauriret: Aut ex metallis per ſecretionem effecit, non per tranſmutationem: Vnicuique enim metallo ineſt aurum, verùm alijs plùs, vt aurichalco & æri, alijs minus, vt plumbo & ferro, ſecerni poteſt id tantillum quod ineſt, ſed hoc non eſt aurum facere, ſed iam à natura factum ſeparare, quidni in iſta ſecretione artificiali plures hodie laborant? quia sũptus excedit quæſtũ: *Cũ labor in dãno eſt, creſcit mortalis egeſtas.*

Confuſio: eſt liquidorũ interſeſe cõmixtio, vt vini cum aquâ, hoc modo naturalem mixtionem imitari poſſunt Chryſo-

pœi, ſed confuſa ſeparari poſsũt, vt hederę vaſe aqua à vino, non enim ſunt tota totis permiſta: Argenti viui & auri confuſione fit aurum quod etiam peritiores fallit, Igne tamen à ſe inuicem ſeparari poſſunt: quid multa? poteſt ars naturam imitari, imò ad ſenſum tam bene opus naturæ exprimere, vt non poſſit niſi valdè peritus aurifex fallaciam detegere; qui poteſt melius fallere ſpagyricus melior iudicatur. NOta eſt Parmenonis hiſtoria: In publico theatro cum populi magno applauſu ſuis grunitum exprimebat, Alter porcellum ſub palliolo occultauit, qui naturalem grunitum ederet, ſperans fore vt maiore applauſu vox naturalis quam artificialis exciperetur: omnes tamen acclamarunt, (Nil ad Parmenonis ſuem) Igna-

ua plebecula, falſi & veri neſcia, ſæpe numero artificiale præferet naturali: decipitur facile ſpecie recti: ſed peritis in arte credendum eſt, penes aurifices iudicium eſto quorum eſt Chryſopœiæ technas detegere.

Ex his patet quod aurum artificiale etiamſi veri & genuini auri ſpeciem optime referat, tamen non mereri nomen auri, quia ab eo quod dat eſſe ſumenda eſt denominatio: Atqui naturalis forma auri non ineſt factitio, quia neque temperiem habet, neque vires & proprietates auri natiui; proinde non ſimpliciter, ſed cum adiunctis debet dici aurum: Artificiale, Factitium, Fucatum, Adulterinum, denique Sophiſticum. Prudenter Senatus extra ditionis Venetorum fines, tales aurifices ablegauit,

tanquam adulteratores monetæ & pernitiem adolescentum qui auri amore cœci, paternam hæreditatem inanispe decoquunt.

An aurum sit finis omnium Metallorum.

IN operibus artis differt finis à forma, Nam scrinij forma est synthesis, legitima partium dispositio: finis, pecuniæ conseruatio: forma domus est artificialis structura, finis, nos & nostra ab externis iniuriis deffendere: At in rebus naturæ differunt quidem ratione, sed reuera vnum sunt: finis enim naturæ generãtis, post alterationes multas tandem fit forma operis perfecti: Naturæ intendentis hominem finis est anima rationalis, preparatur enim cor-

pus vt tandem illa introducatur (est id cuius causa) cum primum illa accessit opusque perficit, incipit nomine formæ nuncupari. Atqui vniuscuiusque metalli sua est forma per quam est id quod est, à propria forma vnumquodque metallum proprias habet facultates, habet peculiarem temperaturam: Ergo generationis metallorum non est vnus finis: Preterea eadem sunt totum, finitum & perfectum: Totum, verò dicitur cui nihil deest, proindè cum plumbum sit finitum & perfectum: est totum nihilque illi deest, quo iure igitur ad perfectius aspiraret? In ea forma per quam est veluti in extremo fine, conquiescit, Alioquin plumbum erit aurum crudum, facietque natura prius plumbum, quàm

faciat aurum: At in mineris auri nihil tale obseruatur: Nam si natura transmutaret plumbum in aurum quemadmodum chylum in sanguinem, plumbum proiectum in mineram auri, tandem fieret aurum; aurifica enim vis indita terræ habet materiam idoneam.

Singula metalla sunt substantiæ completę, totidémque metallorum species constituunt: Atqui si vna species in alteram mutaretur, mundus non esset perfectus, cui pars aliqua deesset, sunt enim species illius primæ partes, Natura ex hypothesi metalla omnia transformet in aurum (posito enim possibili nihil sequitur absurdi) erit vnica species metallorum. Ergo quia partes mundi ad illius ornatum & perfectionem à natura con-

ſtitutæ ſunt, illum abſentia ſua mutilum & imperfectum reddent. Ad hæc natura abſoluto plumbo ſubſiſtit, quia habet extremum quo referebatur: perfecto chylo non conſiſtit, ſed pergit ad ſanguinem, quia ſanguis erat illius finis, Chylus ſubſtantia erat incompleta: Materiæ plumbi tam bene eſt ſub ſua forma, quàm auro ſub ſua, quia vtraque habet materiam ſuo modo temperatam actionibuſque proprijs obeundis conuenientem: Non eſt igitur aurum finis cæterorum metallorum: cumque natura non conetur ex plumbo efficere aurum, fruſtra ars illus imitatrix: hoc ipſum conabitur, efficiet quidem ex alijs metallis quidpiam auriforme non aurum.

Chymicorum remediorum cum ordinarijs & consuetis accuratior comparatio.

QVæcunque mundo sublunari continetur tam animata quàm inanimata, occurrunt Medicis vt alimenta, medicamenta aut venena: (Alexipharmaca enim ad venena reuoco) differunt alimenta à venenis, quod illa conseruēt, hæc destruant naturam, destruitur a summè contrario, siue sit manifesta qualitate contrarium, vt euphorbium caloris, opium frigoris summo excessu: Siue occulta & specifica vi, vt scorpij venenum, & canis rabies: Medicamenta, alimentis & venenis sunt interiectavt medium extremis, ἀδιάφορον bono malo, οὐδὲ-

πρὸν ſano & ægro: neque deſtruunt naturam vt venena, neque eandem conſeruant vt alimenta, per aſſimilationem ſcilicet; ſed vacuando noxium aut immutatam naturam ad ſuam temperiem reducendo: Purgantia vacuant noxium, Alterantia toti vel parti ſuam naturã reſtituunt: Purgantium quædam ſunt alimentoſa, vt prunorum decoctum, Tamarindi, Caſſia, Manna quæ ſi fruſtrentur ſuo actu fiunt alimenta: Alia venenata, quæ niſi ſint conſequuta finem cui deſtinantur, non aliter quam venena foras excluduntur, alioquin maligna ſua qualitate naturã læderent: eiuſmodi ſunt elleborus vterque, Colocynthis, ſcammoniũ, & lapis lazuli: quibus non vtimur ſolis, nec niſi diligenter correctis & præ-

paratis: Vtimur autem corre-ctis magna religone & vrgente necessitate: Huc pertinent Antimonium & præcipitatum, quæ etiamnum sanis quotidie præscribunt Chymici ad præcautionem; quamuis authore Hippocrate elleborus datus sanis, colliquat carnem & totum corpus conuellit: Nos præferimus benigna & amica naturæ quæ eccoprotica & minoratiua nuncupantur. Regula enim est generalis apud MESUEM: Medicamentum eò salubrius esse quò naturæ nostræ est familiarius, deterius autem quò longius ab illa recedit: Minoratiuis tamen sæpe adiungimus, benignis & malignis interiecta: vt Rheum; Agaricum & sennam, iisque vtimur vel solidis, vt Cassia forma boli, aut infusis, aut decoctis, aut in

puluerem cõminutis, quem vel alicui conferuæ commifcemus & opiatam conficimus; vel cum faccharo in aqua conueniente foluto in tabellas redigimus. Quos præparationis modos veftris extractis aut diftillatis præferimus, quia diftillatione perit vis purgatrix, Recedit enim tẽperies, a qua fubftantiæ fimilitudo, efficiens caufa purgationis. Similitudo medicamenti cum humore purgando diftillatione diffipatur, perit vis purgatrix, quam integrã deponit in aquam decoctionis conuenientis. Extracta verò funt calidiora quam vt conueniant febrientibus, non eft tamen acutus morbus fine febre: Verè enim cathartica, quę purgant cum delectu, omnia funt calida; folèntque à nobis propterea aliquo refrige-

rante temperari, Rheum, exempli gratia, quia calidum ficcum, hepatis calidioris mors eft, nifi refrigerantibus tẽperetur: Vos tamen paratis illius extractum cum aqua vitæ, calorémque noui caloris acceffione adaugetis; præftat infufum quàm extractum, longior eft, operofior, & carior veftra pręparatio, minufque efficax quam noftra: ergo inutilis. Noua placent ad tempus, fed cum amiferunt gratiam nouitatis, negliguntur: Veritas eft filia temporis, Noftræ præparationes iam à multis fæculis funt receptæ & approbatæ: Veftræ, fi vt affirmatis veteribus, præfertim Arabibus, fuerint cognitæ, cur iacuerunt ad hunc diem contemptę, nifi quod tempus demonftrauit hoc inuentum effe inutile, ordinarios & confuetos præparationis mo-

dos esse potiores, eosque purgandis & præparandis humoribus sufficere: Age verò à purgantibus ad Alterantia pergamus: Illa conferunt morbis depellendis, manifesta aut occulta qualitate: manifesta vt prima & secunda, Occulta, vt vi & proprietate specifica: Nos morbis calidis, vt intemperiei calidæ, inflāmationi & erysipelati, medemur refrigerantium vsu, quæ nostro modo præparamus, malumusque vti succis aut decoctis, quando herbæ suppetunt, quam aquis stillatitijs: quia in destillatis omnibus manet aliquod vestigium caloris quod ἐμπύρευμα Greci vocant, nos igniculum, stillatitijs aquis non vtimur nisi cum virentes herbæ non suppetunt: quia quidquid vi caloris sicci elicitur, seipso calidius redditur, addit semper igneus calor

aliquid natiuo: Accedat quod frigida refrigerant & calida calfaciunt materialiter non formaliter: pendet enim vis calfaciendi, refrigerandi, humectandi, & ſiccandi à materia certo modo temperata, quæ temperies, ſi non perit, ſaltem minuitur deſtillatione, ſalua & integra manet in ſucco (eſt enim anima plãtæ) nec non in decocto. Ergo ſi primis qualitatibus ſit pars alteranda, ſi calidior refrigeranda, frigidior calfacienda, tam ſumptis quàm admotis: facile carebimus veſtris remedijs: quanquam inopia ſuccorum aut decoctorum lubenter vtamur aquis ſtillatitijs. Ars veſtra continet pauca bona, quæ nos probamus, lõge plura mala quæ nos damnamus: à maiori autem parte fit denominatio:

propterea artem ſpagyricam vt prauam, & inutilem repudiamus: Perge! Secundis qualitatibus medentur quæ emolliunt & quę indurant Ergo iuduruerit pars aliqua, interior ſiue exterior non refert, emollienda erit vel aſſumpto aliquo emolliente vt Amoniaco: vel admoto: non ſua materia ſeu fæce repurgato ſed ſincero & integro: quia emollit materialiter non formaliter: materia certo modo affecta eſt baſis temperamenti, à quo omnis actio: formæ enim phyſicæ non agunt niſi adiutæ materia certo modo temperata: materia non eſt principium quod, omnis enim actio à forma, ſed ſine quo non, quia niſi illa fuerit certo modo affecta & conformata, forma manet otioſa: propterea per materiam

definitur, ab eaque ne cogitatione quidem est separabilis: in remediorum materià communi, qualẽ vos fingitis, Sale scilicet, sulphure & Mercurio, nõ remanet natiuum rei temperamẽtum Cum enim tẽperamentũ pẽdeat ex modo mistionis, mistio ex quatuor primarum qualitatum, calidi, frigidi, humidi aut sicci vnione, quo iure in tres substantias salem, sulphur & Mercuriũ mixta separatis? potestne in singulis totius temperamentum permanere? Quæ mixta constituebant certam temperiem, nunquid eam perdunt separata? placet ne vt aliquot morborum enumeratione demonstrem & veluti ob oculos ponam, ęgros à nostris remedijs maius auxilium sentire quàm ex spagyricis : Accipiamus in exẽplum obstructionẽ,

eſt morbus frequentiſſimus: obſtruatur meſenteriũ, lien aut iecur, non refert: Tu exhibebis aliquod deſtillatũ, vt oleũ aliquod chymicum: Ego verò decoctum ex detergentibus, incidentibus, & aperientibus: quale erit radicum aperientium & capillarium omnium, Agrimonij, Cichorij, &c. cauſam obſtruentem ego citius & potentius deturbabo meo decocto quàm tu tuo deſtillato: ratio eſt in promptu, quod deſtillata ſint tenuiſſimarum partium, à fœcibus quippe repurgata. Atqui vis efficax à tali ſubiecto citò vaneſcit, ignis enim elementaris ideo non vrit quia calor eſt iunctus materiæ tenuiſſimæ; ferrum candens, inquit Ariſtoteles, potentius calefacit quam accenſa palea, quia calor denſiori ſubiecto iunctus ſit ve-

fit vegetior: ignis vrit linteum aqua ardens tantum lambit: quare aut tuum distillatum propter tenuitatem peruadit caussam obstruentem, vt lux aerem & corpus transparẽs, puta vitrũ: aut antequam illam oppugnare incipiat tota vis dissipata euanescet: hic opus est mora: Accedat quod omnis actio physica fit per contactum. Sint obstructę mesenterij innumerabiles venę, quomodo ad omnes ferentur aliquot guttæ tui destillati: At meum decoctum omnes subibit, illic diu morabitur integra virtute, per moras tollet obstaculũ, mesenterium totum obstructione liberabit. Faciamus viscus aliquod vt Iecur, lienem, ventriculum inflammari: vena sæpius secta & clysteribus iniectis ego assumptis, & admotis

refrigerantibus melius ęgro succurram quàm tu quinta quauis essentia, quæ calore augebit ardorem. Methodici omnem medendi rationem duobus pri-primis capitibus concludebant, primo vt fluor præter naturam sisteretur, hæmorragia omnis, diarrhœa, dysenteria &c. In quo summa laus & difficultas artis: Altero, vt quod contra naturam inest vacuetur. Fluor sistitur astringentibus; Astringentia omnia debent esse terrestris & crassæ substantię. Rhabarbarum infusum purgat, quia vim purgaticem deponit in liquorem, substantia sua astringit, astrictione alui fluorem sistit: At vestra remedia hoc potissimum nomine commendatis, quod sint fœcibus depurata, & materiæ crassaméto, distillationeaut extractio-

ne liberata, Acquirunt calorem coctione, quæ oportet esse frigida, austera, acerba, Ergo ars vestra manca est præcipua parte Medicinæ: Crocus martis quem tanti facitis, non est vestrum inuentum, sed medicorum qui ex Hippocratis doctrina medentur. Cum Heurnio, alchymię nimium addicto, ita concludamus: Colicos inquit, cruciatus quos non potui sanare oleo chymico anisi, eiusdem decocto persanaui.

Examen capitis secundi.

Epicureis anima fuit pro sale, tibi sal est pro anima; neque tantum materia est inanimatorum, vt lapidum & metallorum, sed etiam animatorum omnium anima. A sale Alchymia traxit

nomen, ſal eſt Medicina illa ſingularis quæ à Chymiſtis tam ſtudioſè perquiritur: eſt balſamum quo vegetant & conſeruantur viuentia omnia, in medio mari piſces generat, ſi Magnes eò-quod trahat ferrum, à multis animatus credatur, nonnè ſal
„ potius qui præditus eſt virtute
„ generandi & conſeruandi vi-
„ uentia omnia animatus cenſeri
„ debet? hic eſt qui viuificat, qui
„ calorem impertit, qui campos
„ ridere facit, &c.

„ Si Campi ipſi tuas de Sale ineptias rident, quidni ridebunt ſapientes: qui vt ſolis dulcibus nutriri & conſeruari docent omnia viuentia, ita ſalſis & amaris eadem offendi.

Salſa autem tellus & quæ perhibetur amara,

Frugibus infœlix, ea nec manſueſ-

cit arando,

Nec Bacchogenus, aut pomis sua nomina seruat.

Natura coctionum varias officinas instituit vt defœcaretur sanguis alimentarius & partibus salsis repurgatus dulcis ad partem nutriendam appelleret: Equidem reliquit fel in massa sanguinis, sed paucissimum, vt eo veluti sale conditus, auidius appetatur: Neque tātula ista quantula est salis portio facessit in substantiam partis nutriendæ, vi expultricis, vt corpus eterogenes ad sentinam ablegatur: Vrina salsa redditur excrementi sicci permistione, quod in hepate vis sanguifica secreuit, ren attraxit, vt dulcior sanguis in venas distribueretur: lotium salsum renes trahunt, non vt reseruetur ad vsum, sed vt tanquam nō-

ciuum excludatur, pisces in mari nutriuntur aqua dulci & potabili non salsa: Ergo cum eadem sint principia generationis quæ nutritionis, cum ijs constent viuentia quibus conseruantur: generandis autem & conseruandis animalibus sola dulcia conferant, salsa illis sint infensissima: ijs enim animalcula omnia vt vermes interficiuntur, eaque vt hostem capitalem refugiunt.

Potest ne Sal esse principium rerũ naturaliũ? Medici iubent vt abstineamus salsis, salẽ dũtaxat prò condimento, hoc est paucissimum concedunt: Item animalia perfecta constant duobus principijs, semine & menstruo: Atqui semen fit ex dulcissima & purissima portione sanguinis, quod qui tecum dixerit salsum, rationi & sensui fidem omnem.

abrogabit : Menſtrui portio quam ſecernit natura ad generationem & nutritionem fœtus, citra controuerſiam eſt dulcis : portio enim terreſtris vt excrementitia relinquitur, ſalſedo autem fit permiſtione ſicci in humido : cum igitur generationis vtrumque principium ſit dulce, ſolis dulcibus conſtant viuentia: ſi quid ſalſum forte ſubſit, id tanquam excrementum & quid eterogenes ſubeſt : Itaque ſal qui à Chymiſtis extrahitur ex jis quæ vixerunt, eſt factitius non naturalis : illi ipſi ſuo igne faciunt ſales, non ſecernunt : nam quod ſecernitur actu exiſtere neceſſe eſt in eo à quo ſecernitur : Vmbri, inquit Ariſtoteles inopia ſalis naturalis ex arũdinibus vſtione conficiebant ſalem quo vtebantur loco naturalis : Vſtione

acria deponunt acrimoniam, cætera euadunt acriora: Calor viuentis debet esse moderatus, qui excedit, est febrilis, destructor non seruator: sales Chymici sunt caustici (in adustis enim omnibus manet Empyreuma.) Ergo non possunt viuens conseruare: quinimo nō possunt illis nisi contra naturam inesse. Belengerius in senatu patronus, non ita pridem laborabat diabete. Renes calidi sicci intempestiue serum emulgebāt; inde lotium multum, tenue, crudum, denique aqueum: pertæsus diuturnitatis, accersiuit Turquetum, primæ notæ Chymicum, ille verò (vt suspicor) cum existimaret vrinas crudas ab intemperie frigida ventriculi ortum ducere, sales Chymicos præscripsit, quibus æger vsque adeò ex-

arſit, vt nullis refrigerantibus incendium extingui vnquam potuerit: Vir bonus & pius expertus eſt in terris purgantis ignis ardorem, quo depurata anima breui ad cœlum euolauit: corpus variis ſalibus condierat ad diuturnitatem. Diſputationem ſic concludamus: Principia debent ineſſe actu in jis quorum ſunt principia: ſal non poteſt eſſe actu in viuentibus niſi vt excrementum: Ergo generationis & conſeruationis non poteſt eſſe naturale principium: ſales Chymici ſunt artificiales, Artificiale non poteſt eſſe principiũ rei naturalis, vt neque ars naturæ: Ergo falſo à vobis ſal conſtituitur rerum naturalium principium.

Examen capitis tertij.

VVlgare nitrum tanti facis, tam miris effers laudibus, vt non pudeat te illud assimilare Sacrosanctæ Trinitati: hoc est sacra prophanis & cœlum terræ permiscere: est materia pyrij pulueris, quo nihil vnquam pernitiosius excogitatum est: Diaboli est inuentum in perniciem generis humani: Illius tamen materiam veluti Trinitatis imaginem nobis adorandam proponis: quod in vna hypostasi subsint tres essentiæ; Verum idem dixeris de mixtis omnibus, proinde nihil habet admirabile: id enim solũ admiratione dignum est quod rarum, cum incipit esse commune cessat admiratio: minus tolerabile est

quod ſubiungis: vt ramus ex arbore ita filium à patre procedere: ſunt enim tres perſonæ diſtinctæ: Noli iacere falcem in alienam meſſem, contineto te, ſi ſapis, intra fines medicinæ, ne iuſtè conquærantur Theologi quod temere in eorum poſſeſſionem inuadas. Nitrarij vt conficiant pyrium puluerem ſal petræ ſua pinguedine repurgant, in defœcata portione obſeruas duplicem eſſentiam, vnamſulphureã & inflammabilem cui analogia reſpondet calidum innatum: Alteram mercurialem quę eſt aërea & ſpiritualis ſubſtantia, acida tamen, cuius cauſa nitrum in prunas proiectum non aliter quam caſtanea crepitat. Ecce Trinitatis myſterium a quo arcetur prophanum vulgus: reſtabat explicandum quę ſubſtantia Patri,

quæ Filio, quæ Spiritui Sancto proportione respondeat: Disce sapere ad sobrietatem; ne ridiculis comparationibus dijs vt hominibus sis infensus: propero ad examẽ quarti capitis, si prius admonuero nitri portionẽ sulphuream & inflãmabilẽ calori natiuo & humido primigenio male comparari, est febrilis potius iste calor, vstulator, destructor quam conseruator: quo nullum viuens nutriri potest, quod oporteret si cum humore radicali tam bene consentiret.

Examen capitis quarti.

NOn minus est ridicula comparatio trium principiorum Chymicorum cum corpore, spiritu & anima: Comparanda potius erant cum partibus humo-

ribus & spiritibus quibus solis nos constamus: Nam animam à spiritu per pauci philosophi distinxerunt: humoresque prætermittis qui, siue principia spectes generationis, semen & menstruum, siue humores quatuor ad vitam necessarios; præcipuũ tenent locum in animalium con stitutione: quod magis miror cũ Chymiam multi ἀπὸ τοῦ χυμοῦ, ab humore, nomen accepisse existiment: Videris salem corpori, animam sulphuri male comparare, qui superiori capite salem dixeris animam viuentium. Tibi sal generat, conseruat viuificat, perficit omnia At corpus ab alio generatur, conseruatur, perficitur, animatur.! Principia vero physica quæ vos ponitis, videntur nobis tam absurda, vt nihil vnquam apud physicos legerim.

absurdius : Aristoteles demonstrat principia debere esse prima, ex quibus primum fiant & in quæ postremo resoluantur omnia, quo argumento aduersus Empedoclem cōcludit quatuor elementa non esse naturæ principia, quia non sunt simplicissima & absolute prima: sunt quidem corpora prima & simplicissima, sed non absolutè prima, quia singula constant materia & forma, partibus toto simplicioribus & natura prioribus. Principia inquit Arist. non apparent sensu sed ratione cognoscuntur. At vestra principia non tantum sentiuntur, sed etiam sunt mixta: non tantum constant quatuor elementis in eaque tandem abeunt, sed etiam vnumquodque est alterius principium: Nam ex sale fit sulphur, ex sulphure spi-

ritus: quæ ſunt à natura princi-
pii alieniſſima: Adhæc principia
phyſica non tantum mixtorum
ſed etiam elementorum debent
eſſe communia, alioquin non eſ-
ſent prima & communiſſima:
daretur in natura aliquod cor-
pus quod iſtis principijs non
conſtaret: Atqui nemo prudens
dixerit ſingula elementa conſta-
re ſale, ſulphure, & Mercurio:
eſſet enim effectus ſimplicior &
natura prior ſua cauſa: itaque nō
ſunt rerũ naturalium principia:
Præterea non poſſunt vniri ad
generationẽ mixtorũ niſi miſce-
antur, non poſſunt miſceri niſi a-
ctione & perpeſſione mutua pri-
us alterentur, non poſſunt in-
ter ſe ſe agere & pati niſi fue-
rint contraria (neque enim ſi-
mile agit in ſimile) cum ergo
ſint ſubſtantiæ, ſubſtantia au-

tem ſubſtantiæ non aduerſetur, non poſſunt eſſe principia. Verum dices; vnũquodque primum ex his conponitur in quæ poſtremo reſoluitur, Nos autem mixta omnia in hæc tria reſoluimus: Vos inquam reſoluitis, non natura: At principia rerum naturalium dicuntur, ex quibus res ſuas natura facit & in quæ eadem reſoluit: Natura multiplici coctione facit ſanguinem ex pane; non eſt propterea panis principium ſanguinis, neque ſecernitur ſanguis a pane, quia actu in eo non ineſt, ſed cũ panis multiplici coctione vertitur in ſanguinem, materia fit actu quod poterat eſſe: Itaque ſanguis eſt in materia panis potentia, non actu: potentia inquam remota non proxima: quomodo iuxta Anaxagorę de-

cretum à vobis toties vſurpatum, omnia ſunt in omnibus & ex quolibet quodlibet: facilior eſt tranſitus ſanguinis in carnem & reditus carnis in ſanguinem quam panis in metallum aut metalli in panem tranſmutatio: tamen cum metallum diſſoluetur tandem in elementa a quibus conflatum eſt, quod terrenum eſt redditum fuerit terræ, quod aerium aeri, igneum igni, aqueum aquæ: fieri poterit (poſito enim eo quod fieri poteſt nihil abſurdi ſequitur) vt elementa non tantum ſpecie, ſed etiam numero eadem concurrant ad generationem tritici, ex quo fiet panis, ex pane ſanguis ex ſanguine caro: Ecce vt materia prima omnia transformatſeſe in miracula rerum. Quas doctrinæ Peripateticæ delitias præ-

ſtaret te didiciſſe quam tartareis principiis tam ſtudioſe fauere: vix poteſt eſſe conſtans & permanens ędificium quodfundamentis caducis ſuperſtruitur: Non poſſunt eſſe concluſiones veræ ex tam falſis principijs.

Accedat quod Ariſtotelès in Metaphyſicis generationem diſtinguat a compoſitione quòd natura ſola generet, Ars autem componat:differunt, quod artifex ex duobus actu exiſtentibus res ſuas faciat, vt Architectus domum ex cæmento & lapidibus: Natura generet mutatione potentiæ in actum, facit enim per alterationes multas tandem vt materia ſit actu quod poterat eſſe Atqui ex tribus principijs iam actu exiſtentibus conſtitutis omnia: Ergo compoſitionis non generationis principia aſſi-

gnatus: quod eſt proprium artis falſò naturæ tribuitis, compoſitionem explicatis non generationem. Item ſi arte ſecerni poſſint principia generationis concretione nata ſunt nō miſtione: Nam quæ miſcentur tota totis, & ſecundum partes omnes miſcentur, non eſt particula quantumuis exigua quę non ſit, mixta, Appoſita quidem & confuſa ſeparari poſſunt, mixta nunquam, niſi a natura ipſa: Aut quę ponitis principia ſunt falſa & temerè confiсta, aut mixta non ſunt mixta, ſed concreta, & per confuſionem orta, non aliter quam crama, confuſa aqua cum vino.

Examen capitis quinti.

PRopositum tibi erat Medicinæ Priscorum materiam & preparationis modum explicare: quam tu exordiris ab auro potabili: me iudice parum prudenter, quis enim prętio & operis difficultate deterritus tuam Medicinam non refugiat? editus est à quindecim annis plus minus libellus de auro potabili à Præside quem vestra Medicina ex Croeso Codrum reddiderat (scis quem velim recens enim est memoria) pollicetur omnibus istius auri potu tam longam vitam quàm patribus erat diuinitus concessa primis duobus millenarijs: Adamum ipsum vsu auri potabilis in tam multos annos vitam protraxisse: Obtulerat Regi Henrico tertio cum libello suo, aurum potabile, quo si vteretur, Nestoreos annos

viueret : Rex prudentissimus cum obseruaret hominem in ætatis flore fame confectum, iam iam habere pedem in cymba, serua tibi inquit hanc potionem cuius vsu tu ipse tibi vitam conserues : paulo post cum suo auro miser interijt: promittebat alijs quod sibi dare non poterat : *Vos* tam liberales estis, vt pollicitis ditetis omnes, vel fame vestri omnes pereunt, vel anima ex sufflata, vel ignis ardore desiccato copore: si qui sint paulo sapientiores, vt vitent scyllam, incidunt in Charibdim: vt vitent paupertatem, conuertunt operam omnem ad confectionem auri, tandemque vt monetæ adulteratores cruci affiguntur : O di sapiētem qui non sapit sibi: cum sint ad singultum siticulosi, alijs auream potionem

exhibent proximus eſt quiſque ſibi, naturale eſt malle ſibi melius quam alteri: Age vero miſſis iocis ſi poſſint præſtare quod pollicentur cum ratione diſquiramus. Ego contendo etiam ſi poſſetis reddere aurum potabile, tamen ea forma minus eſſe cardiacum quam foliatum aut pulueratum, vt ſolet a nobis quotide exhiberi: Modus ille conficiendi aurum potabile quem tu exponis, non tantum longus, carus & difficilis: ſed vt peritiores Chymiſtæ affirmãt eſt impoſſibilis: Eſto tamen poſſibilis & vilis pretij, non poteſt tamen præſtare quod polliceris: vitã longã, naturæ & viriũ robur, conſeruationẽ ſanitatis: Nam vt ſuccus perhibetur ſanguis & anima plantæ, ſic vis, atque vt dicitis, vita metalli conſi-

ſit in humido; non tantum humore veluti glutine ſiccitas terrena continetur, ſed etiam inde energia omnis illi accedit: Atqui vt fiat aurum potabile in calcẽ quinetiã in cinerẽ redigitur, Ergo humore ſuo, proinde viribus omnibus ſpoliatur: Mineralium omnium vt metallorum & lapidum duo ſunt principia coniuncta, terreſtris ſiccitas & humor aqueus: Theophraſtus: appellat terram & aquam: Ariſtot. Vaporem & exhalationem: differunt tamen quod in lapidibus dominetur ſiccitas, in metallis humiditas, cuius cauſa ſunt liquabilia: ſi quis lapis abundet humido pingui inſtar metalli, eſt liquabilis: Atqui veſtra præparatione exhauritur humiditas omnis Ergo priuatur ſuo principio actiuo, ſolum paſſiuum re-

linquitur : faciamus aurum vt cætera metalla constare hydrargyro & sulphure tanquam materia proxima & magis sensibili, faciamus calcinatione non spoliari istis duobus principijs sed vtrumque integrum remanere post præparationem: vitali facultati ex argento viuo & sulphure quodnam robur accedere potest? Si quam habebant vim cardiacã, illa disparuit incineratione: præstat igitur dare aurum foliatum aut pulueratum quàm liquidum. De perlarum magisterio & lapillis pretiosis idem esto iudicium, quibus incineratis non potest vis non deperire.

Examen capitis sexti.

SAne non potest aurum pro merito laudari, est enim anima ge-

ma generis humani cuius præsentia viuimus eiusdem inopia morimur: priuatus auro est corpus absque anima: Verum neque videtur conferre vitæ producēdæ, neque roborandæ: Vita consistit in permansione caloris in humido, primigenij humoris, qui assidue dissipatur reparatione vita conseruatur: Est naturale balsamum, cuius iacturam ars quantum potest resarcit, reponit enim aliud simile in locum deperditi: balsamum hoc artificiale petendum est potius ab his quæ vixerunt: plantis scilicet & animalibus, quam a metallis & gemmis, facilior enim est transitus inter ea quæ substantiæ aut qualitatis symbolo communicant: Accedunt propius ad naturam nostram animalia quam plantæ, Plantæ

quam metalla : Itaque balsamum artificiale potius ab animalibus & plantis, quam a metallis aut gemmis petendum est: Conseruatur vita assimilatione alibilis succi, Assimilari non potest viuenti quod nunquam vixit, quia deest illi vitale principium, quemadmodum in ambustis manẽt ignis reliquiæ, quin etiam in animalium stercoribus vitalis caloris vestigium relinquitur, a quo infiniti generis animalcula generantur, ita vitalitatis radicale principium occultum latet in omnibus quæ vixerunt, cuius causa facilis eorum est trãsmutatio, quod principium deest ijs omnibus quæ nũquam vixerunt, cuiusmodi cũ sint metalla & lapides pretiosi; Haud dubie carent assimilationis primo fundamento: Na-

tura medica, Ars tantum illius ministra: proinde ars non potest dare quod natura denegauit: auro & gemmis non inest vitæ principium, quomodo igitur sumpta vel admota facultatem vitalem roborabunt. Consiste igitur nobiscum in Hippocratis & Galeni Medicina, quæ mauult ex plantis & Animalibus eorumquè partibus petere materiam alimentorum & medicamentorum quã ex metallis & lapidibus: quia sunt familiariora & magis amica nostræ naturæ: fortassis materia chirurgica ex his commodius petitur, quæ in admouendis remedijs tota vertitur, sed materia medica, quæ in assumendis consistit, potius ex plantis quam animalibus requirenda.

An extet quinta essentia in mundo sublunari.

NIhil tám pertritum quàm quinta essentia, nihil tamen æque dubium & ignotum. A vulgo chymici, Spagyrici nuncupantur, quasi quintæ essentię extractores; Ego verò non extare in mundo elementari quintam essentiam demonstrandum recipio, nomenque Spagyrici esse prorsus inane contendo, cui nulla res subsit, est titulus sine re. Non est dubium ex quatuor elementis à cœlo hic fieri omnia, concurrit autem cœlũ ad generationẽ mixtorũ vt efficiens, non vt materia: efficiẽs autem est causa externa, nam ex quatuor causarũ differẽtijs, duæ sunt internæ materia & forma, totidem externæ, finis & efficiens: Cœlum autem non misceri quatuor ele-

mentis Ariſtoteles ex hoc demonſtrat quod ſit ἀσύμβλητον Incomparabile, improportionatum: Sola autem σύμβλητα miſcentur, Appellat ſymblita quæ communi materia participant: Atqui cœlorum materia eſt loco mobilis, non mutabilis, habet potentiam ad vbi non ad eſſe, vt loquitur D. Thomas, non habet adiunctam priuationem, principium maleficum, cuius cauſa aſſiduè mutantur quæcumque ex elementorum mixtione orta ſunt: immixtum igitur cœlum concurrit ad generationem mixtorum, vt efficiens, non vt forma aut materia, vt externum non internum principium: non ſum neſcius animam mundi per vniuerſum diffuſam Platonicos inducere, cuius participatione fiant omnia animalia &

viuant: Verum si diffusa est anima per elementa, quidni illa animata? Cum sint contigua non continua, distincta qualitatibus tam materialibus nempe grauitate & leuitate, quàm formalibus: calore, humore, frigore & siccitate: potestne omnium communis esse forma præsertim quæ sit anima? Stoici fingunt ignem quendam opificem quem appellant causam continentem seu conseruatorem vniuersi, hunc, ignem esse spiritalem & calidam substantiam dispersam per vniuersum quę generet omnia ex quatuor elementis: Verũ Aristoteles agnoscit quidem opificem calorem qui vbique gentium & locorum tam animata quàm inanimata generat, verum non appellat illum substantiam, sed ae-

accidens, non existimat hîc permanere, sed quotidie cœlorum motu nouum excitari, qui cœlitus descendat ad conseruationem elementaris mundi: Quatuor igitur sunt essentię duntaxat quæ conueniunt ad generationem mixtorum omnium: Cœlum qualitatem tantum, nempe calorē contribuit, nullam substātiam. Consideremus diligentius si in mixtis ipsis præter elementares quatuor reperiri possit quinta essentia. Constam⁹ partibus, humorib⁹, & spiritibus, spiritus sunt ignei aërei, minime cœlestes, fit enī animalis ex vitali, vitalis ex naturali, qui nihil est aliud quam vapor sanguinis: Atqui substantia vaporis citra controuersiam est elementaris: nemo vnquam vaporem dixit cœlestem: Itaque in mundo su-

Sublunari nulla extat quinta essentia: vt autem sol suo calore suscitatè terris halituũ duo prima & præcipua genera adquæ cætera referri possunt, vaporẽ aqueum, & exhalationem partim aëriam, partim igneam: ex vapore fiunt meteõra aquea, pluuia, nix grando: Ab exhalationis parte ignea, cometæ, stellæ cadentes, trabes; parte aërea, venti: Ità vos de mixtis igne artificiali excitatis vaporẽ, materiam proximam aquarum: & exhalationem: quæ si fuerit pinguis & oleosa producit olea, si tenuior & siccior, spiritus: At hic nihil nisi elementare, in his artis operibus nulla quinta essentia: Inerant meteõra in vapore & exhalatione verum potentia non actu: proinde ab iis malè dixeris secreta: quo iure igitur Alchymia

extrahet quintam essentiam ab elemētatis cum natura ipsa non possit? Forma mixti vel est temperies, vel temperiem proxime sequens essentia: Atqui temperies dissoluitur secretione: ergo forma Physica est inseparabilis a materia: vt desinant posthâc spagyrici moliri secretionem quintæ, id est cœlestis substātiæ: Sola quippe mens cœlitus influit, cœteræ formæ sunt elementares, vt connascuntur ita commoriuntur materiæ; Sola mens inquam est separabilis:

Similibusne, an contrarijs remedijs morbi sint profligandi.

PRimum medentis consilium est inuenire remedium, quod depellendo morbo sit accommodatum: Idem est pro-

positum chymicorum, idem, scopus, verum longe diuersa via ad istam metam contendimus: illi enim vsu similium conantur morbos superare, nos contrarijs oppugnamus: Hanc Hippocratis doctrinam morborum inductione Galenus multis locis sed ex professo lib. de constitutione artis demonstrauit: Viæ sunt tam differentes vt si hac insistẽs via ad metã perueniat, qui altera incedit ab ea longe aberrabit: Si Chymicus similibus expugnet morbum, Hippocratis sectator nunquàm vsu contrariorum eundem expugnabit: proinde qui doctrinam Hippocratis inuictis argumentis confirmarit: ille eadem opera Chymicam confutabit: Age vero.

Contrariorum contraria sunt consequentia, sanitas seruatur

similibus, Ergo morbus contrarijs depellendus: Item vt sanitas in mediocritate consistit, ita morbus in excessu aut defectu: Atqui excessus omnis augetur simili: Qui calefactum calefaciet, addet ignem igni, incendium simili non extinguet: morbos à repletione sanat inanitio, morbos ab inanitione repletio: quis enim nisi demens ad singultũ famelicum inedia percurabit? Ad hæc alimenta differunt à venenis quod hæc naturam destruant, illa conseruent: medicamenta vero vtrisque interiecta, neque corrumpunt naturam vt venena, neque eandem confirmant, vt alimenta, per assimilationem scilicet, sed per vacuationem noxij, aut alterationem: non vacuatur noxium simili, quia omnis actio à contra-

rio, ſimile non agit in ſimile. Alteratio vero eſt qualitatis in contrarium mutatio, vt calidi in frigidum, humidi in ſiccum: ergo morbi contrarijs non ſimilibus remedijs ſunt depellendi. Audio quid aduerſarij ſint reſponſuri: Natura inquiunt morborum Medicatrix, Medici illius tantum miniſtri: Naturam qui dicit vires dicit, ſeu facultates à quibus totum corpus gubernatur. Nos vero naturam morbi violentia propemodum proſtratam erigimus ſimilibus, imbecilliores vires firmamus, Denique facultatibus omnibus robur addimus: Natura noſtris auxilijs roborata hoſtem potentius ex pellit: proinde noſtris remedijs ſi nō per ſe primo, ſaltē ex accidenti, ſi non directe, ſaltē oblique morbi profligātur.

Egregiũ ſane reſponſum: Nobis idem eſt conſilium vobiſcum, ſeruare vires & morbum oppugnare, ſed morbum oppugnamus ſuo contrario, vires ſeruamus ſimili, nempe alimento non medicamento. Imo ſi fieri poſſit deligimus remedium quod ſit quodam modo diſſimile; ſubſtantiâ cum natura conſentiat, qualitate diſſentiat a morbo, vt ſit in medicamento alimentum, Alimentis vtimur quæ refrigerent ſi morbus fuerit calidus, quæ calfaciant ſi morbus frigidus, vt ſubſtantia ſua per aſſimilationem roboret naturam, qualitate vero contraria, morbo & morbi cauſæ reſiſtat.

Hydrops ad matulã cui tranſfuga iſte Turquetus tot Salium ſpeciebus medebatur, ortum ducebat ab intemperie renum

calida ſicca , ſimili remedio nempe valde calido ignem auxit in ſuo foco, addidit oleum camino : naturam ergo non roborauit, ſed funditus deſtruxit: Diſpeream ſiquid vnquam legerim iſta doctrina futilius : Anaxagoræ tolerabilior erat opinio de niue nigra , aut Zenonis de quiete vniuerſi.

NEquis exiſtimet imponi Paracelſo, quod ſuam Medicinam Diabolicam candidè profiteatur , adſcribam eius verba ex libro de origine morborum inuiſibilium. pag. 238.

Hoc in cordibus noſtris meditemur, quod Deus Medicinã creauit, quare a characteribus quos deſcribo ſi quid boni accidat, id vobis ſit tanquam fœnum aut gramen : Etiamſi meri Diaboli eſſent, ſint vobis tan-

quam thecæ Pharmacopœorum: Hoc fundamentū statuite: salus ex inimicis nostris & de manibus eorum qui oderunt nos.

Potuitne euidentius confiteri suam Medicinam esse Diabolicā? Pernitiosus nebulo suadet vt Cacodæmonis auxilium imploremus ab eoque sanitatem requiramus; abuiturque maliciose authoritate sacræ paginæ: subiungit rationem. pag. 241.

Quid aliud nobis indicatur hoc præcepto: Omnia probate quod bonum est tenete, quam vt si possimus, Diaboli artes omnes edificamus? Artibus autem vtamur & Diabolū omittamus: Discendæ nobis sunt omnes artes, omnia tentanda: Ideò enim nati sumus vt minor discat à maiore, Diabolus est doctior nobis, proinde si illius artes callemus, DEUM *non offendimus: Licet autem non*

sint similes nostris sunt tamen cognatæ: quod si pro herba verbũ exhibeat, id sit pro herba: nemo *tamẽ exist met verba & characteres esse Diabolos, verba sunt illius species, characteres sunt composita, sunt syrupi. Talia autem nascuntur in regionibus vbi degunt.*

Potuitne dici aut excogitari quidquam insulsius aut monstrosius. Hæc opinionum portenta. *Non sani esse hominis, non sanus iuret Orestes.* Non tantum confitetur se Diaboli discipulum, a quo Medicinam didicerit, sed inuitat omnes ad quærendum talem magistrum: Sequitur demõstratio. pag. 244.

Cum tam mali quam boni spiritus creaturæ Dei sint, creatura quoque Dei erit quicquid illi possunt: Nemini curæ sit vnde bona adueniant; Nam siue a bonis siue à malis spiriti-

bus procedant. Certum est quod a Deo sunt: Nam si non probaret artes Diaboli, momento eas exscinderet, quod non exscindit, certum est quod non odit, imò quod faueat illis: Porro quid mali in his artibus? nihil equidem nisi quod eas deprauamus ipsi.

Demõstratio eiusmodi: Quicquid a creatura Dei proficiscitur habendum est tanquam à Deo ipso profectum: Atqui tam boni quam mali spiritus creaturæ Dei sunt, ergo artes omnes quæ nobis tam a malis quam à bonis spiritibus contingunt habendæ sunt tanquam a Deo profectæ. Hinc tandem concludit benè longo sermone Magiam non minus amplectendam quã Christi religionem vtrunque enim a Deo: quamuis magia a malo, religio a bono sit profecta spiritu: ceremoniis vtramque deprauari:

quæ ſunt hominum inuenta.

Tale facinus quis non iudicet vindicibus flammis expiandum? An non liber iſte cum ſuis ſectatoribus publicè comburendus? Nemo poſthac miretur ſi ab iſta doctrina tantoperè abhorreat Collegium Medicorum Pariſienſium: de cuius ſectatore Quercetano, quinetiam de Alchymia, tale tulit decretum,

SCHOLÆ PARISIENSIS IVDICIVM, DE ALchymia Quercetani.

COLLEGIVM *Medicorum in Academiâ Parisiensi legitimè congregatum audita renunciatione Censorum, quibus demandata erat prouincia examinandi librum Iosephi Quercetani de materia, & præstantia veteris Medicinæ: non tantum Quercetani libros spagyricos damnat vnanimi consensu, sed etiam artem ipsam spagyricam: Omnesque Medicos qui vbique gentium & locorum Medicinam exercent hortatur, vt ex Hippocratis & Galeni doctrinâ faciant Medicinam. Quinetiam prohibet, nequis ex hoc Medicorum Parisiensium ordine, cum Quercetano,*

alijsue Spagyricis, aut à facultate non probatis consilia Medica ineat: qui secus fecerit, Scholæ emolumẽtis, & Academiæ priuilegijs priuabitur, & ex Medicorum regentium albo expungetur.

Datum Lutetiæ. In Scholis superioribus, die 9. Septembris anno salutis. 1603.

G. HERON. Decanus.

Errata sic corrigito.

PAg.3. pro ſufficium lege ſufficiant pag.4 pro lutætiæ, lege lutetię: pag. 10. pro θεἰον lege. θεῖον pag.12. pro diſtilatione lege diſtillat. pag. 18. pro colocinthidem pag. 23. pro catum, lege cautum pag. 39. pro ἀσιφορὸν lege ἀδιάφορον pag. 42. pro decoctonis, lege decoctionis: